

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljave naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v »Zvezdi«.

Izhaja vsako soboto

zvečer

Inserati se računajo za celo stran 80 K, za pol strani 80 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petil-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat snaten popust. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

„Veliki moment.“

Buren klerikalen shod je videla zadnji teden Ljubljana. Mogočni vladar Šustersič je opazoval kako mu lomijo zvestobo njegovi najudanejši privrženci in dr. Krek, ki je demokrat skozinski, je moral uporabiti vse darove svoje govorniške spretnosti in izliti vse svoje demokratično srce, da je vsaj za trenutek mogel pomiriti kmete, ki so prišli protestirati proti svojim poslancem. Kar se se ni čulo na klerikalnih shodih, ki se vrste neprenehoma drug za drugim, zgodilo se je pretekli teden. »Duhovniki so nas zapeljali,« je bila parola našega pobožnega kmeta, in čustva, ki spe že toliko časa v našem kmetjskem ljudstvu, so pridrla z elementarno silo na dan. Nič več mu ni bil svet oni duhovnik, za katerega je šel neštetokrat v boj pri volitvah in na shodih, jasno je izrekel naš revni kmetič, da se ne da komandirati od duhovnikov, kadar gre za njegov — žep.

Nas list je že opetovano naglašal na tem mestu, da naši klerikalci precenjujejo svoje moči in da se naši kmetje že po svoji prirodni previdnosti enkrat morajo upreti duhovniški komandi. Saj so jih klerikalni vodje zmeraj tolažili, da pridejo zanje boljši časi, ko enkrat izgine vlada škričev, dohtarjev in trgovcev, ko res izpregovori to, kar misli že toliko stoletij v svojim srcu. Da, da, gospodje od S. L. S., prišel je čas, ko vas bo začel nadzorovati naš kmet sam, ko brez njega ne boste ne volili in ne odločevali več: Dosedaj je še vletela gonja proti liberalcem, tudi zadnji za vas tako neprijetni shod so baje zakrivali liberalci, kakor trdite v svojih glasilih. Saj ste vendar na sto in sto shodih, tisočkrat v časopisih trdili, da liberalci pri nas nimajo nič vpliva, zlasti pa, da so na kmetih že popolnoma propadli, kako morete potem pisati, da so vse povzročili liberalci. Če so liberalci zmožni storiti to, potem je gotovo, da so to mogoče, ki imajo vpliv, ki sčasoma dobe

tudi moč, da zdrobe v prah te verige, v katerih tiči naše ljudstvo.

Neki hrvaški pregovor pravi, da se kolo arete vrti neprenehoma. Kdor je gori, je spet kmalu doli, in kdor je doli, spet vstaja gor. Vsa znamenja kažejo, da so klerikalci dosegli svoj vrhunec, in da se kljub vsej bahavosti, vsej kričavosti o »Velikem momentu« pripravlja v naši deželi prevrat, kakor so ga ravno narobe pričakovali vodje naše klerikalne stranke. Naša gospodarska, kulturna in narodna organizacija raste od dne do dne, ljudstvo pričinja ne samo misliti, temveč tudi govoriti samostojno, v Bohinju se poraja čvrsti »Sokol«. Bodočnosti nas ni strah!

Govor poslanca dr. J. Vilfana v proračunski debati.

Konec.

Priprava za nemške meščanske šole.

Glede šolstva navajam še, da se na ljubljanskem učiteljskem poučuje predmete v pretežni večini v nemškem jeziku in se izdajajo spričevala le v nemškem jeziku. Na tem učiteljskem se letos že drugo leto vrši tečaj za meščansko učiteljstvo, to je, da se v tem tečaju pripravljajo ljudskošolski učitelji za izpit za meščanske šole. A čudno! vsi predmeti, ki se tu razlagajo, se predavajo edinole v nemščini. Najbrže zato, da se bode enkrat, ko se bodo zares začele ustanovljati meščanske šole, lahko reklo, da nimamo za slovenske meščanske šole sposobnih učiteljev.

Obrtno šolstvo.

Glede obrtnega šolstva navajam, da c. kr. vlada, oziroma njeni referenti, dopisujejo vodstvom naših obrtnih šol samo v nemščini, in da dve tretjini teh obrtnih šol nadzoruje človek, ki je znan slovenski reuegat in zagrizen kazinot.

Kako naj neznajčni človek vzgaja značajne ljudi?

Vlada je pred nekaj leti pričela prirejati na ljubljanski c. kr. umetno-strokovno-obrtni šoli takozvane tečaje za pridobitev sposobnih učiteljev za obrtne šole. Čudno se mi zdi, zakaj se v teh tečajih ne poučujejo vsi predmeti v slovenščini in zakaj izdaja vodstvo teh tečajev nemška spričevala.

Tržič — izjema.

Kar se tiče šolstva, navajam tukaj še, da je učni načrt za ljudsko šolo v Tržiču izjemen, čeprav imajo tudi tam nepotrebno šulferajnsko šolo. Na ljudski šoli v Tržiču se čisto po nepotrebnem prične poučevanje nemščine že v drugem razredu, ko se nasproti temu drugje prične šele v tretjem. Sicer je pa uspeh tega poskusa itak malenkosten.

Nerodno razpisovanje učiteljskih služb.

Za nerodno razpisovanje in oddajo učiteljskih služb navajam le dva slučaja. Učitelj-voditelj na Bohinjski Beli je umrl že pred pol letom, ali njegova služba še do danes ni razpisana. Pred pol letom je bila razpisana učiteljska služba na Breznici. Oglašilo se je več kompetentov, ali služba še danes ni oddana. Najbrže ima tudi tu vitez Kaltenecker svoje roke vmes.

Personalne zadeve pri finančni upravi.

Preidem k personalnim zadevam pri naši finančni upravi. Tukaj neomejeno gospodarijo deželni predsednik baron Schwarz, finančni ravnatelj Kliment in personalni referent svetnik Avian, torej en tirolski Nemec, en tirolski Lah ter en brezbarveni Moravan.

Izjavljam, da ne morem pripoznati, da bi bil nemški jezik v deželi navadni jezik izvzemši nemškega kočevskega otoka. Uradništvo pri finančni upravi bi moralo biti izključno slovensko. Pa tudi po narodnostnem razmerju ne ustreza

PODLISTEK.

Smem kaditi?

Spisal Ivan Sajovic Velesovski.

Dalje.

V predsobi sem vprašal strežaja, kaj gospod doktor kadi. Odgovoril mi je, da samo havanske cigare. Odšel sem nekoliko olajšan, a ne popolnoma, ker jaz kadim vendar samo cigarete. Zopet sem si zunaj našel cigareto, fino egipčanko, mogoče zadnjo v svojem življenju, ker papir vendar vsebuje škodljive snovi in sem premišljal, kaj bi storil sedaj kdo drugi v moji koži in kaj bi jaz storil, če bi bil takrat v Mickini koži, ko mi je dala korbco. Sklenil sem, da grem še k dr. K. in da bi se, ako bi bil Mici, zagnal takemu drogu kot sem jaz s pomočjo skakalne deske za vrat in potem, potem...

Pri dr. K. mi ni bilo treba spraševati, če kadi ali ne. V predsobi sem zapazil velik čibuk in to mi je zadostovalo. Preiskava in diagnoza ista kot pri prvih dveh doktorjih.

„Smem kaditi, gospod doktor?“

„Kaj kadite?“

„Cigarete.“

„Samomor. Seveda sedaj si mislim, da vaš katar bujno raste in je sedaj v najlepšem cvetu.

Vi ne smete kaditi, niti cigar niti cigaret, pač pa, ako že morate kaditi, čibuk s prav dolgo cevjo in z navadnim turškim tabakom, zavojček po štiri krajcarje. Cev čibuka obdrži v sebi vse škodljive snovi, ki sicer vznemirjajo živce. Le pogledjte enkrat konec cigarine cevke! Kaj je vse tu? In to gre vse v vas. In cev čibuka. Celo moj sluga kašlja in kiha, kadar jo znaži, ki sicer marsikaj prenese.“

„Celo tvojo sitnost in neumnost,“ sem si mislil na tistem.

„Torej samo čibuk z dolgo cevjo,“ mi je ponavljal zdravnik še med vrati.

Samo enega zdravnika sem še hotel vprašati za svet, da se vem potem ravnati. Sklenil sem pa tudi, da se bom po svetu tega zdravnika tudi ravnal. Ker boljša je Mici brez katara in cigaret kot pa cigarete s katarjem. Da ni dosedaj noben zdravnik našel na cigaretah prav nič dobrega, to me je jelo skrbeti. Torej res ne kaže drugega, kot pustiti to nebeško travco. Samo eno še pokadim na poti k dr. B. in ta bo zadnja, pod častno besedo.

Pri dr. B. so bile ordinacije ravno končane. Dr. S. je sedel sam pri pisalni mizi in kadi — cigareto. Takoj sem jo zaduhal; bila je memfis.

„Ako Vam je dim nadležen, greva lahko v sosedno sobo,“ pravi uljudno dr. B.

„Nasprotno gospod doktor; ako dovolite si tudi jaz eno našgem. Vam mogoče morem posreči z mojo vrsto cigaret. So prav fine.“

„Hvala ali poprej Vas hočem preiskati.“

Cenil je starost mojega katarja na 200 let in ga je smatral za nesmrtnega, tako da bo isti delal še junaštva, o katerih bodo moji potomci spevali junaške pesmi.

„Torej smem kaditi,“ sem vprašal ves sročen.

„Gotovo! Seveda ne preveč in samo dobre cigarete. Vidite, če vi cigareto kadite, rabite zato par minut in potem zopet nekaj časa počakate; cigaro pa kadite pol ure ali celo uro neprenehoma in potem počakate, predno našgete drugo tudi samo par minut. Torej je cigara gotovo veliko bolj škodljiva kot cigareta. Le potolažite se in naprej kadite cigarete — katara se tako ne znebite.“

Hvaležno sem mu stisnil roko. Zunaj sem si pa kupil zavojček havana-cigar in dva čibuka. Navsezadnje je bilo le nekaj dobrega, kar sta rekla dr. V. in dr. Z. Tedaj kadim cigare zaradi desinfekcije, čibuk zaradi snažnosti, cigarete zaradi strasti in ljubim Mici zaradi nje — same in ne zaradi tiste hiše, katero je prinesla s seboj v zakon — in katera je v Žabji vasi — kakor mi podtikajo drugi.

število slovenskih in nemških uradnikov dejanskim razmeram.

Po pravilnem razmerju bi imelo biti nemškega uradništva 4%. Vidimo pa, da je pri finančni upravi med 42 konceptnimi uradniki 13 Nemcev, torej kar 33%. Med davčnimi uradniki je 12% Nemcev. Približno tako ali še slabše razmerje je pri računskem oddelku in pri finančni straži.

Že do sedaj nenormalne razmere so postale naravnost neznosne, odkar je dobil Schwarz za finančnega ravnatelja Klimenta. Od tedaj se Slovenec-uradnik sploh ne sme v javnosti več čutiti Slovenca, sicer ga čaka premeščanje ali še kaj hujšega.

Najnesposobnejši uradnik — personalni referent.

Schwarzovemu načelu na Kranjsko spravili kolikor mogoče nemškega uradništva, sta verna pomagata Kliment in svetnik Avian.

Poslednjemu, najbolj nesposobnemu uradniku — bil je deželni davčni nadzornik, radi nezmožnosti so mu vzeli referat; bil je nekaj časa vodja davčne administracije, toda zapustil je tak nered, da je bilo treba leto dni, da se je osnažil Avgijev hlev — je Schwarz s Klimentom poveril tudi personalni referat za konceptne uradnike, kjer je bil dvorni svetnik Dobida prepravičen in se načeloma ni spuščal v politiko, katera sedaj odločuje pri baronu Schwarzu. Temu Avianu se je poveril ta personalni referat, ker ima to lastnost, da vidi v vsakem uradniku hudodelca. Vsak mora šele dokazati, da ni hudodelec.

Discipliniranje uradnikov.

Že ko je bil Avian personalni referent le za davkarje, je spravil toliko davčnih uradnikov v disciplinarno preiskavo, da je bilo na Kranjskem več disciplinarnih kazni, nego v deželah z desetkrat večjim uradniškim statusom. To je bilo tudi ministru Böhmju preveč, da je javno izrekel, da sploh nobene razsodbe ljubljanske direkcije ne potrdi. Takega rablja si je želel Schwarz. Posledice se že čutijo. Slovenski koncepti uradniki morajo na deželo. Najzmožnejši izmed vseh, dr. Eller, je moral v Novo mesto, Sedlar kot praktikant v Črnomelj, Bilmayr, ki je bil zelo rad v Novem mestu, je moral vsled sklepa in ukaza nemškega „Volksrata“ v Kranj, da se ne bode kak tržiški nemškutar okužil. Nasproti pa nemški uradniki ostajajo v Ljubljani in avanzirajo imenoma Mühleisen, Laschan, Ryschavy. Tem ni treba na deželo hoditi. Izmislili so si jako dober vzrok. V kvalificijsko tabelo napišejo: za direktno davčno službovanje nesposoben; to se pravi: samostojni referent na deželi ne more biti. Na deželi je pač težavna in odijozna služba, v mestu je pa prijetno življenje, avanzira pa vseeno, celo ad personam, kakor Laschan in Ryschavy.

Disciplinacija komisarja Žuna.

Naravnost justični umor je pa premestitev finančnega komisarja Žuna iz Radovljice v Logatec. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah se mu je očitalo, da je vplival na svoje uradnike, kako naj volijo. To je bilo seveda izmišljeno. Davčni uradniki, slovenski in nemški, so izdali izjavo, da to ni resnično, da bi bil Žun kaj vplival nanje, ker so sploh toliko močnejši, da se glede volitev ne dajo nič vplivati. Tudi Žun je zahteval disciplinarno preiskavo. Te pa višje oblasti niso hotele uvesti, ker jim ni bilo na tem, da bi izvedele resnico. Pač pa so ga premestili. Žun je kaznovan, Nemec Grabner pa je prišel po svoji želji in po sklepu postranske vlade v ljubljanski kazini v Ljubljano.

Žun je na pljučih bolan. Prinesel je zdravniško izpričevalo s prošnjo, da naj ga v smislu navedb tega zdravniškega spričevala puste vsaj do spomladi v Radovljici, kjer mu ugaja podnebje. Odgovor na to je bil, da je moral takoj odrinuti z bolnimi pljuči v burjo. Žun ima edino zaslužnje, da je dobil pohvalo od okrajnega glavarja.

Nečuvne razmere v Kočevju.

Naravnost nečuvno pa je, kar se godi med kočevskimi davčnimi uradniki. Dasi je tudi v Kočevju znanje slovenskega jezika potrebno, vendar se ti gospodje slovenskega jezika ne uče, med tem ko pri volitvah uganjajo prave orgije. Ti gospodje ne znajo slovenski, avanzirajo pa vseeno. Imena teh gospodov so: Wolf, Vrinskele, Ganslmayr, Kraker, Verderber.

Vohunstvo.

Ravno sedaj je zopet sprejel Schwarz dva davčna uradnika brez znanja slovenskega jezika, in vendar je zmožnih kompetentov na izbiro. Ti nemški uradniki so za vohune in špiceljne, ki prinašajo točno Avianu privatnim potom zahrbtna poročila.

Tako je tujcem, nemškemu in italijanskemu Tirolcu in brezkrvnemu Moravcu po Schwarzovi volji in ukazih nemškega „Volksrata“ izročeno slovensko uradništvo na milost in nemilost.

Naša sodišča.

Slednjič mi je govoriti o sodiščih. Tudi tukaj ni razmerje med slovenskim in nemškim uradništvom pravilno. Namesto da bi imeli 4% nemškega uradništva, imamo ga čez 20%. Pošiljajo nam pa še vedno nove nemške uradnike semkaj.

Da v zadnjem času pri naših sodiščih nekatere kazenske razsodbe niso bile take, kakršne bi morale biti z ozirom na teorije o kaznovanju deliktov, niso kriva sodišča na Kranjskem, temveč oni nesrečni senat, kateri se imenuje slovenski in kateri eksistira pri višem deželnem sodišču v Gradcu. Zato se je pa tudi moglo zgoditi, da je to višje sodišče zvišalo 14 letnemu dečku že tako visoko kazen 14 dni, ki je zakrivil le to, da je na vojaško konjiško patroljo vrgel majhen kamenček.

Največja krivica je za nas Slovence navedeni slovenski senat pri nadsodišču graškem, v kateri senat ne pride noben Slovenec, ampak le Nemci, ki znajo nekoliko slovenski. Zato pa tudi noben slovenski sodnik ne pride do najvišjega sodnega dvora, čeprav je še boljše kvalifikovan. Celo dvorni svetnik Tomšič ne pride do najvišjega sodnega dvora, dasiravno je priznано izboren sodnik. To se najbrž radi tega ne zgodi, ker ima slovensko ime.

Tako se Slovenci in slovenstvo zapostavlja povsod po onih načelih, katera je, kakor sem prej navajal, tako drastično preciziral deželni predsednik baron Schwarz v kabinetni pisarni Njegovega Veličanstva. Proč s posestjo — na dan s pravico!

Nemci se pri mestih, katera zavzemajo njihovi pristaši, in pri institucijah, recimo šolah, uradih i. t. d., sklicujejo na svojo posest. Kaj pa je posest? Posest brez naslova je krivica. Nemci so si pridobili navedene pozicije brez dovoljenja Slovencev, torej krivično. Zatorej pravim jaz, proč s tako posestjo! Namesto posesti mora stopiti pravica!

Slovencem lastno nadsodišče.

Prej sem govoril o graškem nadsodišču. V okolišju tega nadsodišča prebiva nad dva milijona ljudi. Izmed teh je nad en milijon Slovencev. Na podlagi človeških pravic in državnih osnovnih zakonov se mora zahtevati, da dobimo za Kranjsko, slovensko Štajersko in slovensko Koroško, kjer živijo Slovenci povsod kompaktno, svoje nadsodišče in sicer s sedežem v Ljubljani. Nikakor ne gre, da bi nam kruh pravice rezali nemški sodniki. Dokler se to ne zgodi, pa moramo zahtevati, da se nadsodišče v Gradcu razdeli v dva dela, v slovenski in nemški del, in sicer prvi z izključno slovenskimi sodniki in s popolno slovenskim uradništvom.

Te navedbe so pa tudi utemeljevanje za tole mojo resolucijo, katero naj visoki deželni zbor sklene:

„Slavna c. kr. vlada se pozivlja, da čim prej vse potrebno ukrene, da se ustanovi za Kranjsko, slovensko Štajersko in slovensko Koroško svoje višje deželno sodišče s sedežem v Ljubljani, do ustanovitve tega sodišča pa razdeli višje deželno sodišče v Gradcu v slovenski in nemški del.“

Govoru je sledilo živahno odobravanje, kakor so se tudi odobravale posamezne točke teh zanimivih in stvarnih predavanj.

Gospodarski del. ■

Tedenski sojem v Kranju dne 1. februarja 1909. Prignalo se je — konj, 94 glav domače goveje živine, 22 glav hrvaške goveje živine, 5 domačih telet, — hrvaških telet, 26 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, — domači ovci, — hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitani voli 100 kg 64—68 K, na polovico 100 kg 58—60 K, za pitanje 100 kg 52—54 K, kumerni 100 kg 36—40 K. Pšenica K 12-25, proso K 7-75, rž K 10—, oves K 9—, ajda K 9—, repno seme K —, fižol ribničan

K 13—, mandalon K 12—, koks 14— krompir K 2-80 za 50 kg, seme dom. detelje 58—60.

V mesecu januarju 1909 se je v mestni klavnici zaklato: 53 goved, 54 telet in 79 prašičev; upeljalo v mesto: 415 kg vampov, 563 kg mesa in klobas, 9 bohov špeha, 13 telet, 64½ prašičev in ½ kostruna.

Mestna hranilnica v Kranju. V mesecu januarju 1909 je 427 strank vložilo 186.071 K 29 v. 471 strank je dvignilo 199.041 K 56 vin. 3 strankam se je izplačalo posojil 5400 K — vin. Stanje hranilnih vlog brez v II. polletju kapitaliziranih vložnih obresti 4525.011 K 40 vin. Stanje posojil 2.867.836 K 70 vin. Denarni promet 642.677 K 50 vin.

Mestna hranilnica v Radovljici. V mesecu januarju 1909 je 254 strank vložilo 88.884 K 98 vin. 228 strank vzdignilo 70.386 K 37 vin. 26 strankam se je izplačalo posojil 23.530 K. Denarni promet 388.778 K 11 vin.

Mestna hranilnica v Kamniku. V mesecu prosincu 1909 je 176 strank vložilo 56.897 K 90 vin. 250 strank vzdignilo 65.910 K 75 vin. 3 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 5800 K. Stanje hranilnih vlog brez v II. semestru kapitaliziranih obresti 1.728.522 K 92 v. Stanje hipotečnih obresti 1.253.337 K 7 vin. Denarni promet 209.213 K 30 vin.

Zvedenci v železniških razlastitvenih zadevah na Gorenjskem. Od višjega dež. sodišča v Gradcu so se sporazumno s politično deželno oblastnijo določili za zvedence pri odškodninskih obravnavah, ki bodo leta 1909 pri Gorenjskih sodiščih zaradi izrečene razlastitve v svrhu gradnje železnic ti le gospodje: Gasper Steinwender, posestnik v Mošnjah, Anton Klinar, deželni višji stavbni svetnik v Ljubljani, Ivan Luschin, avtor geometer v Ljubljani, Josip Košir, posestnik v Žejah pri Kranju, Gasper Čarman, posestnik v Skofji Loki, Franc Omersa, trgovec in posestnik v Kranju, Avgust Mally, obč. predstojnik, poštar, tovarnar v Beli peči, Adolf Kapus v Kamni gorici, Jakob Žumer, posestnik v Podhomu, Matija Wiltschnig, veleposestniški upravitelj na Križu pri Kamniku, Ivan Levec, posestnik v Mengšu in Avgust Terpinec, veleposestnik v Kamniku.

Dohodki avstrijskih državnih železnic 1. 1908. Na državnih in od države na lasten račun upravljenih železnicah v Avstriji se je preteklo leto prevozilo 61.508.800 potnikov, ki so plačali skupaj 87.571.900 K voznine; od 44.801.900 ton tovarnega blaga je bilo pa 244.990.700 K dohodkov. Vsi dohodki iznašajo torej 332.562.600 K ali za 14.618.774 K več od prejšnjega leta. V odstotkih izraženo so znašali dohodki 4-59 od sto več od leta 1907, ko so iznašali 762 od sto več nego leta 1906.

Dopisi.

Gorenjci smo imeli prav...

(Spomin na shod radi starostnega zavarovanja kmetov.)

(Izvirni dopisi.)

S kakim divjem krikom in vpitjem so se potezovali kandidatje slovenske ljudske stranke pred državnoborskimi volitvami zato, češ, kmet, revež si, za stare dni nepreskrbljen, izročen dobremu srcu svojih naslednikov. Vedno in vedno smo slišali, ko izroči oče, gospodar svojo domaćijo v druge roke, pa je revež, za „ta starga ga kličejo“. Temu se mora odpomoči, star, do služen, vpokojen posestnik-kmet mora biti za stare dni preskrbljen, in sicer dolžnost države je, da skrbi zanj, tako so dejali oni zdravniki — šintarji, ki so hrepneli po državnoborskih mandatih, ne, ne — bog nas obvaruj, po dnevnem „šihu“ 20 kronic. Namreč, a kdo ne bode ugal, naši poslanci, za vse dobro vneti močje!

Komu ni znan pregovor: govoriti je lahko, a storiti težje? Ta pregovor uresničil se je med kranjskimi poslanci. Hoteli so zdraviti z blažilnim balzomom, a so mesto njega, menda po nepredvidnosti pričeli z žvepleno kislino — hudičevim oljem. Je že včasih smola. Križ je, kjer gospod bog odreče svojo pomoč!

France Demšar izpod Ratitovca, rekte Čočov France iz Češnjice; Jože Pogačnik, poštar iz Podnarta; dr. Johan Žlindra in dr. Evangelist Krek, poslanci lepe Gorenjske se trkajo na prsa, podobno krivonosemu judu, češ, „naš kšeft ne gre več!“ Ali pač, gre še, samo tako ne kakor nekdanj.

Dobro, naše ljudstvo spogleduje! Odstranjuje si mremo raz oči, ki nas naravnost veseli!

Za nedeljo, 31. januarja sklicala je S. L. S. velik vseslovenski shod v Unijonovo dvorano v Ljubljano, da se sliši mnenje ljudstva, kmečki glas — božji glas!

Slišali so se namreč glasovi, da se ljudstvo povsod po deželi brani, takozvanega „socialnega, ljudskega zavarovanja za starost“. Nikdo o nameravani postavi ni bil prav podučen, še celo naša ljuba, častita duhovščina ne, kakor slišimo še pozneje.

Po nekod, n. pr. v Cerkljah i. t. d. sklicali so kmetje shode, da so se podučili o ti predlogi.

Izrekli so se enoglasno zoper tako zavarovanje, ki bi pehnilo ubogega reveža - kmeta še bolj v revščino, kakor je sedaj. Voditelj S. L. S. stranke, kot zvit, prefrigan lisjak, iskal je stezo, po katerih bi se častno umaknil iz nevarnega, opasnega položaja, v katerega je zašla, impozantna, močna slovenska ljudska stranka.

Za enkrat imel je še precej sreče!

Poglejmo, kako jo je mož izvozil iz zagate. V to nam služi zborovanje v Unijonu.

Dne 31. januarja se je okrog 9. ure dopoldne velika dvorana v Unijonu hitro napolnila kmetov iz vseh delov dežele, osobito še ljubljanske okolice. Z mirno vestjo jih smemo šteti nad tisoč zbranih. Na oder stopi g. dr. Ivan Šušteršič, ki pozdravi navzoče kmete iz vseh slovenskih pokrajin, ker vstop dobil je vsakdo, nikdo ni hodil zastoj v Ljubljano. Pove, da se je posvetovati o silno važni zadevi, ki razburja našo javnost, o starostnem zavarovanju; takrat pa hrup vpitje, pereat-klici, kakor bi bil zbran narod zgovorjen, o tem nečemo nič slišati i. t. d., i. t. d. Ta šunder traja precej časa. Dr. Šušteršič nekoliko vznemirjen nadaljuje: Jaz sem osebno zoper ta vladni predlog. Zopet nemir, hrup; klici v enomer: Mi tudi! Dr. Šušteršič: Sem mnenja, da velika večina teh vplačil ne zmore. Med hrupom zopet klici: Ne, ne, nikakor jih ne zmore. Dr. Šušteršič: Može, to je moje mnenje, če ste pa vi drugačnega mnenja, pa drugače sklenite, vas bom pa tudi ubogal. Borili smo se za splošno volilno pravico, zato naj velja to, kar ljudstvo sklene, kar ljudstvo hoče. Klici: Tako je! Dobro! Živijo! Dr. Šušteršič: In to mora biti merodajno za vsakega poslanca. Klici: Tako tudi mi hočemo! Dr. Šušteršič: Da daje vlada kaj za kmeta, je prav, — klici: kedaj je dala vlada še kaj kmetu, duhovniku in uradniku pa doktorjem. Dr. Šušteršič in vlada se je odločila, da dá za vsakega 90 K. Klici: Mi ji ne verjamemo! Edino to bo dala, kar bomo mi založili. Dr. Šušteršič: Res, da so velika vplačila za kmeta, zato pa stvari ni treba tako vzeti, kakor jo želi vlada. Če hoče kaj dati, naj le dá, toda plačil naj ne zahteva, katerih kmet ne zmore. Klici: Kedaj je vlada še kaj dala kmetu, to povejte! Dr. Šušteršič: Zavaruje se naj, kdor se sam hoče, nikogar se ne sme siliti. Klici: Tako je! Dr. Šušteršič: To je moje mnenje. Klici ljudstva: Naše ravno tako. Dr. Šušteršič: Mi poslanci smo rekli zadnje dni: Kar bodo kmetje na shodu sklenili, tako bomo glasovali. Klici: Saj tako tudi mora biti! Zato smo Vas volili. Dr. Šušteršič: Klicali smo Vas, sedaj odločite, Vaša odločitev je naša postava. Vsa dvorana se oglasi: Mi smo že odločili, za nas je rešeno.

Dr. Šušteršič: Da ne bomo kar tako govorili, kot na gmajni, izvolimo predsedništvo. Predlagam predsednikom shodu župana in posestnika A. Tršana iz Šmartnega nad Ljubljano. Polovica dvorane klic: Kdo je ta, kdo ga pozna! Mi ga ne poznamo. Dr. Šušteršič, že nekoliko v ognju: No, pa predlagam tri predsednike, Tršana, Oreška iz Volčjega potoka in Stanonika iz Horjula. Klici: Nikogar ne rabimo, mi smo že rekli kar smo rekli.

Dr. Šušteršič: Torej, bom sam predsedoval, samo prosim vas, imejte človeško usmiljenje, — — — saj človek kriči kolikor more.

Sedaj si izprosi besedo poslanec dolenskih kmetov, Mandelj. Pravi: v mojem okraju pričelo se je mogočno gibanje proti zavarovanju. Ker vem, da ljudstvo ne zmora prispevkov, zastavil sem svojim volilec besedo, da se zavarovanje ne vpelje. Jaz bi se zavaroval za življenje za en milijon kron, če bi imel denar, da bi plačeval premije. Ker ga nimam, se ne morem. Tako tudi Vi ne. Moje mnenje je bilo, naj se ne prerešeta reforma, dokler se ljudstvo ne poduči. Bil sem na shodih. Eni so rekli: ti si to naredil. Drugi zopet: Duhovni so krivi, tretji: fajmošter je kriv i. t. d. Tolažil sem ljudi, ne dajte se begati; nič ne pomaga. Hvali duhovnike, da so dobri, mnogo zastoj narede. Burni ugovori in klici: Nič, prav nič, še očenaša nikdo zastoj ne zmoži; g. Mandelj: ta je že „bosa“. Da, dá bos je! Mandelj: Poslanci se naj bore, da ne postane predloga postava. Pripomnim še, može, naj se vsak k besedi oglasi, pride naj na oder, sicer nič ne naredimo. Klici: Kaj je še treba, saj smo govorili.

Dr. Rožič kriči na vse grlo, kakor jesihar iz Čičarije. Ima tudi zdravo, močno, lahko rečemo, kapitalno grlo. Pravi: povem odkritosrčno mnenje stranke in moje mnenje. Načrt še ni zakon in ne bode, dokler Vi ne privolite. Klici: Saj smo že rekli, da ne bode! Dr. Rožič: Prosim Vas pa kot razsodne moze, poslušajte me. Mene obsodite, kdor mi danes ne verjame, naj pa pride k meni. Zagotovim Vas, dve leti predlog še v razpravo ne pride. Zato hočemo še poprej shodov, dotlej se predlog ne predloži poslancem. Pove, da je letošnje leto na domu prazno slamo in ajdovico mlatil. Ljubimo mir in red, saj se bo vse zapisalo, vse kar se bo govorilo, pride v „cajtunge“, zato smo nalašč nekatere gospode naprosili. Dr. Krek ga priganja, naj hitro konča.

Stanonik iz Horjula, kmečki mož, prikupnega glasu, pravilnega izgovaranja in dobro premišljenih gest, zelo uga. Prične: Dragi može, pozdravljam Vas! Vesel dan je zame, da se za-

nimate kmečki moze za politiko. Nekdaj tega ni bilo. Danes zbranih Vas je veliko število, a spoštovani moze, dragi kmetje, saj poslanci morajo delati, kakor mi hočemo. Pravi, da je treba posredovalca, mešetarja, kakor pri prodaji kake grajščine. Nato takoj burn vrišč. Govori, da se je nekdanje nasprotovanje posojilnicam, danes vsak navzočih pripoznava korist. Klici: Saj niso posojilnice na dnevnem redu, danes govorimo o starostnem zavarovanju; radi tega smo prišli skupaj! Razni burni klici, hrup. Govornik obmolne.

Predsednik dr. Šušteršič: Vidim, da je danes splošno mnenje proti. Dam predlogo na glasovanje. Kdor je proti, naj vzdigne roko. Dvignejo se vse roke. Dr. Šušteršič: Sedaj, pa kdo je za predlogo. Dr. Šušteršič: Dobro, hvala moze. Konstatiram, da je razen 5 glasov vse proti predlogi. Med zborovalci nastal je nemir pri glasovanju, slišali so se klici: Kdo so tisti, ki so vzdignili roke, škandal, sramota, ven z njimi. Predsednik miri, zvoni in zvoni. Konča: Može, povedali ste svoje mnenje, za nas poslance je to navod, kako naj delamo. Predloga je pa pokopana.

Nato tolmači zastopnik kmečke zveze za postojnski okraj, Štrukelj nekatere kmečke zahteve. Pravi: 1. Naloži se naj davek starim penzionistom z visokimi penzijami. 2. Naloži se naj davek tujim, laškim delavcem, vsaj 1 K na mesec. 3. Lovski zakon naj se tako uredi, da ima dohodek vsaka vas od svojih zemljišč, ne skupno županstvo. 4. Škoda po zajcu se naj tako ceni, da se zberejo cenilci iz domače vasi, ne pa tujci, ki dostikrat vso cenjeno škodo prejmejo za svojo potnino.

Poznič pozdravlja navzoče, ker je prvi shod te vrste. Želi več takih shodov in zborovanj, da se pogovorimo medseboj. Pritožuje se čez šolo, češ, mesto ljudska šola, imenovati bi se morala birokratska šola. V kmetijstvu se kmečki fant v šoli ne nauči veliko, da bi vedel po 14. letu, koliko zob ima govedo v gornji čeljusti. Pripoveduje neko pritožbo iz domačega kraja, katero pa popolnoma ne vzdržuje, pravi, da se le govori tako.

Anton Zupančič od Žužembeka. Dragi kmetje iz vseh slovenskih pokrajin! Ne sežem vam samo v roke, temveč v srce. Toži o težavah, katere je imel z kmetovanjem. Prevzel je z dolgom obloženo domačijo, obdarjen z kopico otrok, želi samo, da bi se jim bolje godilo kot njemu. Vedno je rad bral „Domoljuba“, ki eden zakejdom. Vedno mu je verjel, a ko je pisal one članke, ni popolnoma še vedel bistva predloge. Bil je hud kakor lev, ko je zvedel, za kaj se gre. Pravi: Mislim sem, da se dela dan za kmečki stan, a sedaj vidim, da prihajamo v temno, črno noč. Če bi mogel, zaupil bi tako, da bi slišal naš oče na Dunaju, da smo proti temu novemu davku. Kdor resnico ljubi, mora tudi duhovne spoštovati, a s tem vprašanjem so nas hoteli popolnoma zapeljati. Niso nas prav podučili. Prikrivali so nam. Od ene strani klici dobro, prav govori; od druge zopet: dol ž njim. Navzoči duhovniki vzdigujejo plašno glave, ker se nikdo ne mara prav za nje potegniti. Govornik se poslovi.

Dr. Krek nastopi. Vidi se iz njega, da divja v njem nek notranji boj. Skoro je popolnoma iz svojega ravnotežja, ekstaze s katero nastopa na ljudskih shodih.

Upravičuje duhovščino, češ odločno zavračam mnenje predgovornika (klici: prav je govoril), da bi duhovni zapeljivali ljudstvo. Saj ni mogoče, sami niso poučeni o načrtu. (Čudno, opomba stavca.) Meni pišejo vedno in vsak dan: Janez, ali je res da bode moral biti vsakdo zavarovan, prosim te, odgovori mi. Jaz sam že dva meseca študiram tale „špeh“ (kaže debelo, razcefrano knjigo), a še danes o celi stvari nič ne vem.

Med govori sem poslušal, kaj povedo govorniki, a konstatiram, da so zbrani pripadniki vseh struj. Pribijem pa, da šum in upitje, strast in nemir je izviral iz nam nasprotnih ljudi. (Neres.) Tega ne dovolimo nikdar več, da bi liberalci, naši nasprotniki smeli delati na naših shodih kar bi hoteli in zabavljati kolikor bi se jim poljubilo. Skrbeli bomo, da ko pridejo kot gostje nas poslušat, da se bodo mirno zadržali. Da bi imeli ti prvo besedo tega nikdar več.

Rečemo, da se je dr. Krek tukaj malo vjel. Nevolja proti predlogi, izšla je iz užaljenih kmečkih prsi, in sicer ravno onih, ki so Kreka oziroma klerikalne poslance svoj čas volili. Nasprotnikov ni bilo veliko. Sploh so bili vsi popolnoma tihi, niso se nič mešali v dirindaj. Mi vemo, da je bil dr. Krek in je še s celim srcem udan ti socialni predlogi. Saj vemo kaj je pisal v „Slovencu“ malo pred božičem, proti neki osebi, naj pazi, da se ne prismoči. Danes pa vidimo, da se je uprav on dr. Krek sam prvi in najbolj prismočil. Tudi še v zadnji številki „Domoljuba“ lanskega leta je prav surovo, po hribovsko mahal po neki osebi. Ti napadi kažejo, da ima katoliški duhovnik, eden glavnih voditeljev klerikalcev dr. Krek, ki je tudi profesor v ljubljanskem lemenatu, prav malo olike.

Na odru je takole kričal: Sramota za one, ki so razburjali duhove, naše ljudstvo. Zvičajnost, lumparija, nekaterih ljudi, zapeljivcev, pohujš-

ljivcev je to, da bi si žepe polnili. Nikdar, nikdar več se kaj takega ne zgodi! Gonja proti duhovnikom ima grd namen. Nehvaležnost bi bila, če jim ne zaupate v bodoče. Kdo se je boril prvi proti oderuštvi? Kdo si je upal nastopiti? Če pravite: bahač je, vendar jaz sem zastavil svoje prsi, jaz sem kazal zobe, jaz sem vodil vojsko... Če bi bila v naši deželi res taka nehvaležnost, rajši navežem svojo culico in grem magari v Avstralijo med divjake. Mislim pa, da tega ne bo treba. Za dolžnost sem si štel to pojasniti.

Med tem zgrabijo nekateri telovadci nekega delavca iz Žabkarjeve tovarne in ga tirajo iz dvorane.

Predsednik dr. Šušteršič je čutil v sebi toliko poštenja, da je naznanil občinstvu, da ni oni kmet, temveč delavec — socialdemokrat, kar pa menda tudi ni res.

Zopet se je pokazalo, da dr. Krek tudi laže. Malo poprej je zmerjal liberalce, da delajo nemir in hujskajo, sedaj je povedal dr. Šušteršič nasprotno, da noben liberalen kmet nič neče.

Kako dobro poznajo somišljeniki dr. Kreka, kaže tole: Pondeljek, pred shodom, imela je kmečka zveza za ljubljansko okolico svojo društveno sejo. Sklenili so, da se kot prvemu govorniku dr. Kreku odvzame besedo, da jo ne zavozi. Zato je imel začetek poverjen dr. Šušteršič, da bolj diplomatično izve ljudsko mnenje.

Mož, ki nam je to zatrjeval, je rekel, dr. Krek samo laže, nič mu ni verjeti. In res laž smo zasledili pri njem takoj na odru.

Ostali njegov govor prinaša itak ljubljanski „Slovenec“.

Dr. Lampeta izvajanja so bila, da se bo deželni odbor oziral v bodoče samo na nasvete kmečkih zvez, ne na inženere glede cest, ne na cestne odbore, ne na župane, ako ne bodo že a priori klerikalci, sploh ne na nikogar, kakor samo na nasvete kmečkih zvez se bode oziral.

Dr. Hohnjec iz Štajerske in T. Kremžar iz Goriške sta pozdravljala shod v imenu svojih kmečkih zvez.

Ob pol 12. uri zaključil je shod dr. Šušteršič. Videli smo, kar so sklenili kmetje na Gorenjskem že meseca decembra, do tega so prišli klerikalci šele te dni.

Resolucija, katere se je poslala dr. Šušteršiču sprejeta na shodu v Cerkljah v imenu gorenjske kmečke stranke prišla, nam je prav; bila mu je zvezda vodnica na shodu v Unijonu. Ker povedal je samo to, kar je vsebovala ta resolucija. Po pravici rečeno: Zavest kmečke moči, odločnega odpora proti novemu davku prišla je edino le iz gorenjske kmečke stranke. Zato se te resno in trdno oklenite. Tudi v bodoče zastopala bo samo edino kmečke stanovske koristi.

Radovljiske novice.

— Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda priredi dne 7. t. m. čarobno igro „Kaznovani skratelj“, ki obeta biti nekaj posebnega, kajti v igri nastopa tudi lepo število otrok. — Po igri se vrši občni zbor te podružnice in seveda na to prosta zabava. Pri tej priliki polagamo našim cenjenim damam prav toplo na srce, da imenujejo za posamezne občine v radovljiški okolici več poverjenic, katerim bode naloga, v teh občinah dobivati članice podružnici. Prepričani smo, da se število članic najmanj podvoji na ta način.

— Letošnje počitnice se najbrže odprejo takozvani gospodarski tečaj v našem mestu z oziranjem na soglasno sprejete predloge pretečenega leta, vršnega se občnega zbora južnoavstrijskih gospodarjev. O podrobnosti tega tečaja poročamo priložno natančneje.

— Razširjatev ceste iz Radovljice čez Lasevo, Ribno na Koroško Belo gre vendar k svoji vresnitvi. Tozadejni proračuni, načrti in drugo so se že odposlali na merodajno mesto. Upajmo, da nam odhajajoči sneg privede tudi potrebno število delavcev, da dobimo tem prejšnjo prepotrebno cestno zvezo.

— Tukajšnji telovadni odsek „S. T. Z.“ se bavi z velikanskimi načrti. V kratkem namreka baje postaviti svoj lastni dom, kjer bo nastanjena telovadnica, knjižnica, zborovalnica in celo lastna restavracija. Svet baje daruje cerkvena oblast, denar nepoznan mecen — a drugo prinese čas. Blagor ljudem, ki žive tako idealno življenje, a skušnja jih bo pabnila iz teh idealnih višav v realno nizino — — —

— Iz Oselice nad Skofjo Loko. Visoko smo tu v hribih. Mislil bi kdo, da smo skoro ločeni od drugega sveta. In res! Le malo se zanimamo za druge stvari. Tu nimamo nikakega društva in tudi nobene organizacije, radi tega pa tudi skoro izostajamo v napredku sosednjih občin. Vendar tudi v Oselici se dogaja marsikaj, kar se drugod ne. Tudi tukaj nekateri precej visoko letajo, med vsemi župnik Soukup. Jako čudno je njegovo delovanje že dlje časa sem in najzanimivejši so zadnji čas njegovi cerkveni govori, kateri so vel obrambni naravnost na njega samega, objavljali ne bomo njih vsebine, ampak povedati moramo njih namen, kateri edini je, da bi Soukup dobil isto čast in zaupanje, ki ga je Oselici sprejel prvič. Toda pregovor pravi: Kakor se človek ob-

naša, tako ljudje govorijo o njem. In ravno tako je z naša Soukupom; kakor se obnaša, tako govorimo o njem. On pa pravi, da smo mu vzeli dobro ime. Najraje bi pa še videl, da bi dali javno preklicati, kar smo govorili in pisali. Toda kar je resnica, je resnica in nihče jo ne more ovreči. Nikdar nisno imeli namena govoriti neremnice, ne taiste pisati in ako smo kaj neresničnega pisali o njem, obžalujemo od srca, toda kar pa je resnica, jo Soukup še s takimi pridigami na nas ne bo odbil, on je izgubil pri večini zaupanje, katero nikdar več nazaj ne dobi s svojim dosedajnim delovanjem. Pisati ne moremo danes mnogo; pripomnimo le Soukupu, da naj se spomni, kaj je on svoj čas govoril na prižnici in naj še tudi danes pazi, kaj bo kvasil in počenjal, ker sicer mu bomo povedali, da mu bo zvenelo po ušesih.

Umetnost in književnost

Perosijev oratorij in Slovenci.

Črtice k koncertu „Glasbene Matice“ v Ljubljani dne 3. in 4. februarja.

„Glasbena Matica“ v Ljubljani je kakor znano, proizvajala dne 3. in 4. t. m. eno najkrasnejših sladb mladega, a glasbeno izredno nadarjenega laškega duhovnika, kapelnika svetovno sloveče sostinske kapele v Rimu: Don Lorenzija Perosija. Ta skladba po svoji strogi liturgično-nabožni vsebini „oratorij“ zvana, ima svoj izvor v evangelijskem poročilu ter predčuje božanski dogodek včlovečenja našega Zveličarja; od tod tudi naslov oratoriju: „Rojstvo Zveličarjevo“ („il natale del Redentore“). Značilna posebnost tega oratorija se izraža v prelepi harmonično-organični celoti, z umetniškim viškom, strujeni iz na videz posameznih nastopov ter izvajanj zborov in solistov. Je, kakor veličastna pesem bujnega pragozda: vsakega posameznega lista šustenje, vsakega posameznega drevesa šumenje tvori eno samo enotno vršenje... eno samo veličastno himno harmonično združenih sil prirode. Ali v razmerju, kakor pojedini viri, studenci, potoki ter reke do veličastnega morja, tako so tudi v tem oratoriju posamezni nastopi solistov v tesni organični zvezi z proizvajanjem pevcev zbora in glasbenikov orkestra. In to in melodična lahota južnolaške temperamentne glasbe tvori v tem prekrasnem delu največjega mojstra oratorijskih skladateljev ono tajinstveno privlačno silo, ki tudi na poslušalca brez posebnega glasbenega znanja ter umevanja nehoti očarujoče učinkuje. Nehote si zamoreš zamisliti daleč nazaj v detinska leta, ki ti je bila Tvoja mehka duša ob prazniku rojstva Zveličarja z najbujnejšim, najsvetejšim čustovanjem prežeta, prepojena. In tudi če so Ti viharji življenja to globoko čustveno nabožno poezijo tekom let s kruto silo pokopali v globočino gorja bojov za življenski obstanek, tu v tem oratoriju slovi izgubljena poezija detinskih let zopet svojega vstajenja srečnih trenotlejev — žal — le prekratko dobo.

Globje seči v tehniko in vsebino obeh izvajanj, izmed katerih je bilo zadnje, t. j. ponovitev oratorija dne 4. februarja posebno umetniško dovršena, bi bilo za naše razmere odveč. Sicer pa: kdor je to eno najkrasnejših izvajanj naše vrle „Glasbene Matice“ slišal, temu kritična razlaga ni potrebna; in kdor ni bil navzoč, bi bila zanj tudi najširša razprava zamanj. Ampak nekaj drugega je, kar nas je napravilo, da o tem oratoriju izpregovorimo še nekaj dodatnih pripomb, namreč: kaj naj porečemo k temu oratoriju mi kot Slovenci, torej iz strogo narodnega stališča.

Na to eno vprašanje nas naša narodna zavest sili odgovoriti z dvema različnima odgovoroma.

Ce uvažujemo za nas Slovence veselo dejstvo, da se je to v tujemstvu slovečeznano delo prvokrat proizvajalo tudi v Avstriji; da je bila naša „Glasbena Matica“ oni ključ, ki je temu oratoriju zmagonosno odprl pot v Avstrijo skozi vrata naše slovenske domovine; da je naša slovenska Ljubljana s sijajno vspelim proizvajanjem tudi na sijajni način dokazala visoko kulturno glasbeno naobrazbo slovenskega ljudstva, naroda; in če končno še upoštevamo, da smo ravno mi Slovenci od naših sovragov kot narod najnižje vrste zasramovani, bili tisti, ki so s tem delom ne le celi Avstriji, marveč vsemu civiliziranemu svetu na kar najsijajnejši način dokazali ne le zmožnost, ampak dovršeni umetniški višek svojega kulturnega življenja: potem moremo ta oratorij tudi iz narodnega stališča kar najveseleje pozdravljati. Da, pozdravljati ga moramo z opravičnim samoponosom kot poseben dogodek napredka naše slovenske glasbene kulture. Pozdravljati ga moramo tudi, ker smo ob vseh „Glasbene Matice“ tudi celemu slovenskemu jugu ponosno dokazali, da ima v naši „Glasbeni Matici“ tudi vse slovenski jug svojo prvenstveno zastopnico, ostali slovenski narod pa svojo vredno sotekmovalko napram neslovenskim narodom naše Avstrije.

Da gre ta, izključno na umetniškem vspehu „Glasbene Matice“ naslanjujoča se zasluga — ne oziraje se na nam neznane nagibe, ki so g. Hubada, kot artističnega vodjo „Glasbene Matice“ napotili do vpeljave tujezemskega umotvora ravno v naši slovenski Ljubljani — na rovaš g. Hubadu v prvi, v drugi vrsti pa njegovemu umetniško

izvežbanemu pevskemu zboru in glasbenemu orkestru, tega nam ni treba še posebej naglašati.

Iz stališča torej, da smo ravno mi in ravno v teh časih tako zaničevani Slovenci s svojimi lastnimi močmi temu oratoriju skozi duri naše slovenske zemlje odprli pot v Avstrijo, tudi iz narodnega stališča ponosno kličemo: dobro došlo nam Perosijevo „Rojstvo Zveličarjevo“ v naši slovenski Ljubljani!

To bi bil prvi odgovor. Drugi pa zahteva, da se ob drugi priliki temeljiteje bavimo z vprašanjem o razmerju „Glasbene Matice“ napram celoti slovenskega naroda.

To vprašanje postaja za nas Slovence velpomembnega značaja baš o tem času, ko se v deželnem dvorcu v Ljubljani bavijo z vprašanjem „podeželjenja Glasbene Matice.“

Eno pa uvodoma že lahko danes pribijemo. S slavo proizvajanja Perosijevega oratorija smo Slovenci pač tudi doprinesli sijajem dokaz orjaške moči nadvladati v mrtvem jeziku vglasbeno tuje delo nam sovražnega naroda.

Sicer je glasba, kakor vsaka umetnost, mednarodna. Ampak, dotlej dokler Slovenci nismo svoja lastna, oziroma dela naših sobratov Slovanov s svojimi lastnimi močmi dvignili na ono višino, raz katere smemo z lastnimi deli tekmovali z deli drugorodcev, mora pomeniti vsaka naša podpora tujega blaga le našo lastno škodo ter škodo na račun kulturnega razvoja vseh Slovanov.

Ce že stari ljudski pregovor pravi, da je Bog najprvo samemu sebi brado ustvaril, zakaj se ravno mi Slovenci tako radi dičimo s tujimi bradami! Zakaj ne negujemo mi svojih lastnih del, za svoj lastni narod; zakaj tako radi dajemo prednost tujim umetnikom pred svojimi lastnimi sinovi; zakaj če jih nimamo, si jih ne vzgajamo in zakaj, če jih imamo, jih ne le zanemarjamo, ampak jih naravnost mečemo ven skozi tista vrata naše domovine, skozi katere tako radi vabimo tujca?

Zakaj naj bi bili mi Slovenci s svojimi orjaškimi življenskimi močmi vedno le nekaj stroj za proizvajanja tujega dela? Ali bi ne mogel ta stroj, če je zmožen — in da je zmožen, o tem smo pri Perosijevem oratoriju in odličnih koncertih izza zadnjih let, imeli priliko se prepričati — reprodicirati tuja dela, pro ducirati tudi svoje lastno delo? Mi pravimo, da! In ker smo o tem docela uverjeni, obžalujemo, da iz strogo narodnega stališča ne moremo pozdravljati nobene tuje umetnosti, pa naj je še tako krasna, kakor je baš Perosijev najkrasnejši oratorij „Rojstvo Zveličarjevo.“

Fr. Povljanski.

Narodni delavski organizaciji.

Z neko posebno zaupljivostjo zasledujemo krepki razvoj in vstrajno delovanje „Narodne delavske organizacije“ v Trstu, kajti trdno smo uverjeni, da nam ravno ta organizacija prinese prejalislej boljše bodočnost, boljše družbene razmere. Kar so severnim bratom Čehom narodni socialisti — in ti odločujejo že sedaj po tako kratki dobi svojega obstanka v češki politiki, dajoc jej smer — to mora postati nam Slovincem „Narodna delavska organizacija“.

Nekak svez veter je zapihal po tržaškem ozemlju, odkar se je porodila „Narodna delavska organizacija“ in v tako kratkem času svojega obstanka je postala ta organizacija faktor, ki ga pošena tržaška javnost v politični areni, a tudi višje oblasti računajo z njo kakor s faktorjem, ki lahko ves tržaški javni aparat temeljito zavori.

In naša najiskrenejša želja je bila že ob rojstvu te organizacije, da ne omeji ta organizacija svojega delokroga, temveč da ga razprostre po celi Sloveniji, ne glede na deželne meje, kajti le na ta način doci v svoje področje ono delovanje, ki ga mora imeti, če hoče nositi po zaslugah svoje ime.

In prvo svojo posestrimo je dobila tržaška „Narodna delavska organizacija“ v beli Ljubljani. Da je bila taka organizacija krvavo potrebna ravno v Ljubljani, čutil je vsakdo, kdor le količkaj pozna delavsko socialno razmerje, družabno življenje in društveno razporejenost ljubljanskega delavstva. Rekriminacij danes ravno nečemo pisati o tej ljubljanski miseriji, kajti to bi se reklo nositi vodo v morje, upamo pa, da ravno „Narodna delavska organizacija“ osamosvoji tako duševno kakor tudi socialno slovensko delavstvo.

Da imata obe stranki, to je socialna demokracija kakor tudi klerikalna nekaj strah pred to novo delavsko organizacijo, nam priča dovolj jasno njihov časopisje. Da se „Slovenec“ nekam otročje zaganja v voditelje „Narodne delavske organizacije“, se ne čudimo, ker že davno poznamo taktiko „Slovenčevih“ urednikov. Kajti, ti ljudje se še niso nikdar posluževali v političnem boju poštenega orodja, temveč edinole takega orodja, ki se ga ne poslužuje nobena pošena politična stranka. Ti ljudje se ravnaajo edinole po znani devizi: namen posvečuje sredstva. Kjer ne izda terorizem, tam naj pomaga denunciranje, ako pa oboje nič ne izda, no, potem je dobro tudi najnižje sredstvo — osebno škodovanje. Namen se mora doseči. Clankarji se le čudimo, da se poslužuje tudi klerikalna demokracija takoj čednih sredstev proti svoji sorodnici „Narodno-delavski organizaciji“. Da je priimek „Zizibambuli“, s katerim se obkladaajo „Narodno de-

lavsko stranko“, naravnost smešen in nevreden stranke, ki se hoče prištevati med resne stranke, ni treba posebej povdarjati, a da se pa poslužuje ta stranka takih sredstev, kakršne je rabila na shodu v Šiški, je naravnost neverjetno. — Upamo pa trdno, da se „Narodna delavska organizacija“ ne bo strašila takih sovražnikov, temveč bo čvrsto stopala po začrtani poti do svojega končnega cilja. Bodri naj jo zavest, da simpatizira z njo vsa zavedna javnost.

Naša skromna želja pa je, da naj „Narodna delavska organizacija“ čimprej, tembolje — razprostre svoja krila še po ostalem slovenskem ozemlju. Jako hvaležno polje jo čaka ravno pri nas na Gorenjskem, v prvi vrsti na Jesenicah in v Trzinu. Ta dva kraja postaneta lahko pravi domeni „Narodni delavski organizaciji“ in trdni postojanki napram vidno napredujoči germanizaciji.

In hvaležno delo bo imela tu ravno „Narodna delavska organizacija“. Klerikalna stranka ne more dobiti med gorenjskim delavstvom nikjer prave trdne podlage, kajti cilje njih politike spozna prehitro vsak količkaj razsoden človek, in vsa zaslomba, ki jo ima ta stranka med gorenjskim delavstvom, sloni edinole na ramah onih napoldelavcev, ki so prišli sele pred kratko dobo s pravih kmetov v razne tovarne, katerim je „gospod“ do danes najvišje bitje na svetu, ali pa se rekrutirajo ti privrženci iz vrste onih samogollnikov, ki jim je lastni „jaz“ prvo božanstvo...

Da pa slovenskemu delavstvu v ogromni večini ne more biti po volji socialna demokracija, je tudi lahko umljivo, kdor pozna natančneje dušo našega poštenega delavca. Slovenski delavec že vsled prirojenega nagona ljubi preveč svojo, sicer zapuščeno, a toliko krasnejšo domovino, da bi jo mogel prodati za par vsakdanjih fraz, ki jih lahko čuje na vsakem shodu slovenske socialne demokracije. V podkrepljenje te naše trditve bi lahko navedli nebroj izgledov, a jih ne maramo, ker so preobširni. Povdarjamo lahko ravno pri tej priliki, da mora slovenska socialna demokracija zapisati vse svoje neuspehe ravno dejstvu, ker ne upošteva narodnega momenta v tisti meri kakor ga na primer vpošteva recimo laska ali nemška socialna demokracija.

„Narodni delavski organizaciji“ se sedaj nudi najlepša prilika, da se prične s svojim delom po gorenjskih industrijskih krajih. V narodni duši še vedno tli spomin na usodepolni dan 20. septembra in le-ta spomin bo ostal pač vklesan v duši slovenskega naroda do njega smrti.

Uverjeni smo, da bo našel naš klic v „Narodni delavski organizaciji“ v najkrajšem času odziv, da prihitite že organizirani narodni delavski borilci med nas gorenjske delavce, ter da tu osnujejo podružnice „Narodne delavske organizacije“ po geslu: Vsi za enega, eden za vse.

Prvi postojanki bodita Jesenice in Trzin. In v to ime naš krepki delavski pozdrav!

Zgodovinski in sloystveni pregled za prih. teden

7. februarja 1809: * Pisatelj Matija Majar v Goričanah v Ziljski dolini, propovednik slovenske vzajemnosti med Slovenci. — 1859 † Skof Anton Alojzij v Ljubljani. — 1864 * Pisatelj I. Makay.

8. februarja: 1364. Avstrijski vojvoda Rudolf IV. in cesar Karel IV. skleneta dedno pogodbo. — 1849. † Dr. France Prešeren. — 1867. Končni sklep nagodbe med Avstrijo in Ogrsko.

9. februarja: 1705. † Janez Žiga Valentin Papovič v Avalinu. — 1789. * Stenograf Franc K. Gabelsberger v Monakovem. — 1800 * Slikar Führih. — 1801. Mir v Lunevillu, konec druge koalicijske vojne. — 1827. * Rodoljub Božidar Raič pri Sv. Tomažu. — Pisatelj France Finžgar na Breznici. — 1881. † Ruski pisatelj Dostojevsky.

10. februarja: 1680. † Tomaž Hren v Gornjem gradu. — 1787. Cesar Jožef II. odpravi tlako. — 1837. † Ruski pesnik Puškin — 1847. * Izumitelj Tomaž Edison. — 1904. Začetek rusko-japonske vojne.

11. februarja: 1759. † Pisatelj Miha France Poglavlč v Šmartnem v Tuhinjski dolini, kjer je ustanovil prvo hiralnico na Kranjskem. — 1805. * Karel Rokitsansky, sloviti zdravnik in anatom v Kraljevem gradu. — 1824. * Naravoslovec Simon Robič v Kranjski gori.

12. februarja: 1774. * Pesnik Valentin Slanič v Bodrežu ob Soči. — 1796. Skladatelj Haydn, objavi svoj napev naše cesarske pesmi. — 1809. Charles Darwin, znameniti naravoslovec. — 1814. Na ljubljanskem rotovžu izobesijo zopet avstrijskega orla.

13. februarja: 1883. † Skladatelj Rihard Wagner v Benetkah.

Godovi prihodnjega tedna:

7. Drenka; 8. Janez Mat., Pribislav, Mlada; 9. Apolenija, Biagoslava; 10. Šplastika, Vojmil; 11. Adolf, Dedeslava, Dobrana, Svetoslava; 12. Evalija, Deda, Zvonimir, Ciril; 13. Katarina, Vrativoj.

Sejmi na Gorenjskem prih. teden:

9. februarja v Boštanju; 12. v Motniku.

V Kranju, dne 6. februarja 1909.

Državni zbor je vlada razpustila.

Zapisnik o avstrijsko turški spravi je bil v sredo na dnevnem redu turškega ministrskega sveta.

Bojkot avstrijskega blaga na Turškem pomenja. Centralni bojkotni odbor je pisal vsem odsekom po državi, naj opuste nadaljnjo agitacijo proti avstrijskim izdelkom, ker bo avstro-turški spor v kratkem rešen v zadovoljivem zmislu. Kakor turški listi poročajo, bo izročen turški vladi protokol ter se je nadejati, da bo tudi v kratkem podpisan. Veliki vezir je izjavil avstrijskemu poslaniku v Carigradu, da Lloydovi parniki že lahko brez vseh zaprek začno dovažati blago iz Trsta. Avstrijski poslanik je izročil visoki porti protokol ter prijavil spremembe, katere si želi Avstrija v turško-avstrijskem dogovoru.

Gospodarski polom na Srbskem. Razni srbski listi poročajo o polomu raznih srbskih tvrdk v Beogradu in po deželi, ki so vsled nezmislne bojne agitacije prišle v denarne stiske ter so vstavile plačila. Pasive teh tvrdk znašajo okoli 3 milijone frankov.

Novičar.

Shod v Kamniku. Politično društvo „Zora“ je priredilo v nedeljo dobro obiskan shod, na katerem sta poročala deželni poslanec za Kamnik dr. Vilfan in dr. Žerjav. Prvi govornik dr. Žerjav je govoril o slovenskem vseučilišču, katerega potrebo je utemeljeval zlasti s pomanjkanjem slovenskega in slovensko čutečega uradništva. Na eni strani se nam vsled premajhne domače produkcije uradništva vsiljuje tuje, nam skrajno sovražno uradništvo, na drugi strani pa dostikrat še tisto malo domačega uradništva, kar ga imamo, ni narodno tako zavedno in vstrajno kot bi moralo biti, če hočemo kdaj doseči slovenskemu jeziku veljavo v uradih. Vzrok temu tiči v vzgoji v tujem, nemškem mestu. Dr. Vilfan je poročal o delovanju naprednih poslancev v zadnjem zasedanju kranjskega deželnega zbora ter se obširneje baval s Schwarzem in Kranjsko hranilnico. Sprejete resolucije zahtevajo takojšnjo ustanovitev slovenskega vseučilišča, izrekajo popolno zaupanje dr. Vilfanu in obžalujejo, da so pripomogli klerikalci pri zadnjih volitvah v trgovsko-obrtno zbornico k zmagi nemškemu nacionalcu Pammerju.

Važna politična razsodba. Upravno sodišče je razsodilo, da prebivalci politične občine Kamnik ki niso v mestu Kamnik, torej so pač občani, a ne meščani kamniški, nimajo volilne pravice pri deželnozborskih volitvah v mestni kuriji. Ta odločba je velike načelne važnosti za več mest in trgov, pri katerih so bili napredni mandati v nevarnosti, ker so okoliške vasi volile v mestih.

Med cigani samimi je zopet jako različnih ljudi. Kovači, kotlarji, jermenarji, a tudi musikalna stroka je dobro zastopana, vsaj so vendar celem svetu znane čarobne melodije ciganskih gosli, ne zametujejo pa tudi harmonike in drugih instrumentov. Med cigankami pa se mlade ponašajo s svojo krasoto, stare pa so priznane prorokovalke na karte, vedeževalke, skratka copernice. Najdemo pa med cigani kake konjske mešetarje, barantače z vsakovrstno robo, tudi kak potujoč cirkus se vstavi včasih med njimi in gledat jih pridejo iz gozde pripadniki vseh narodov, največkrat pa oko postave. Našteli smo upamo dovolj, da ne bo nihče v zadregi, kako da naj pride na sokolovo maskarado.

Lov krajevne občine sv. Jošt se bode dne 17. marca 1909 ob 9. uri dopoldne v uradnih prostorih c. kr. okrajnega glavarstva v Kranju potom javne dražbe oddal v zakup za dobo od 1. aprila 1909 do 31. marca 1914. Zakupni in dražbeni pogoji se zamorejo vpogledati vsaki dan tuuradno med navadnimi uradnimi urami.

Lov krajevne občine Smlednik se bode dne 17. marca 1909 ob 11. uri dopoldne v uradnih prostorih c. kr. okrajnega glavarstva v Kranju potom javne dražbe oddal v zakup za dobo od 1. aprila 1909 do 31. marca 1914. Zakupni in dražbeni pogoji se zamorejo vpogledati vsak dan tuuradno med navadnimi uradnimi urami.

Zaključni plesni venček Sokola ter društva sokolskih sotrudnikov se je vršil dne 2. t. m. v prostorih narodne čitalnice ob zelo mnogobrojni udeležbi plesalne mladine, kakor tudi raznega odličnega občinstva. Rajalo se je do ranega jutra ter smo našli pri prvi četvorki nad 30 parov; plesalo se je še mnogo družih modernih plesov, pod izvrstnim vodstvom marljivega učitelja brata Frana Crobatha, kateremu se je izročil od obiskovalcev in obiskovalk v znak hvaležnosti raket.

Prostovoljno gasilno društvo v Ljubnem priredi v nedeljo po svečnici toje 7. svečana 1909 v prostorih gostilne g. Ant. Pezdica na Posavcu „Predpustno veselico“.

Dvojezični občinski pečat ima še vedno županstvo Bled. Župan Fran Rus pritiska na narodne spise pečat, kjer se bere na prvem mestu „Gemeindeamt Veldes“, na drugem mestu pa „Županija Bled“. Torej, najprej nemško, potem slovensko!

Razne novice. Veliko divjo mačko je ustrelil te dni v svojem lovišču posestnik in gostilničar Gabrijel Ferjan iz Ribnega pri Bledu. Pisec teh vrstic, kateremu je prinesel omenjeni srečni lovec omenjeno mačko v nagačenje je mnenja, da se mora v gorenjskih gozdovih, posebno v gozdovih okrog Radovljice, nahajati še nekaj divjih mačk,

kajti v teku enega leta sta bila dobljeni dve divji mački. Tako n. pr. je pravil piscu teh vrstic pred nekaj dnevi nek drvar, da je sledil v bližini takozvanega „Kocijančičevega kanneloma“ v snegu divjo mačko. Žal, da se je sled izgubil v neko brezdnost. — Hud mraz in lakota priženeta to oprezno in lepo zver iz njenih nepristopnih skrivališč v bližino človeških bivališč, da pozabi na vso svojo opreznost ter tako pride v pest človeške oblasti.

Domača veselica vrši se v nedeljo, dne 7. t. m. v gostilniških prostorih pri Fidru na polju. Kdor se hoče neprisljeno zabavati, naj pride. Vsakdo dobro došel! Na svidenje tedaj jutri!

Za Sokola v narodnoizpostavljenih Domžalah! Danes teden smo na kratko pojasnili, kako žalostne razmere vladajo v Domžalah v narodnem oziru. Skoraj da bi človek obupal, ker na prvi pogled je res vsako delo zastoj. Vendar vse se ni izgubljeno. Da se ohraniti to, kar se imamo in da se marsikaj pridobiti. Predvsem je treba v ljudeh vzbuditi narodno zavest, da so Slovenci in Slovenke in da Slovenec ni manj vreden človek od Nemca, od Tirolca. To nalogo si je postavil domžalski Sokol, ki je takoj sprva pokazal velike žiljske sile. Spominjamo na sokolski zlet v Domžalah, ko je nastopila četa domžalskih Sokolov, žal, da niso vsi ti ostali zvesti navdušenim besedam, ki so se takrat izrekle! V domžalskem Sokolu se je zbralo precej zavednih Slovencev iz Domžal in okolice. Kakor so se takoj sprva posvetili z vso vneto izvišenim ciljem, tako se danes gore zanje. A žalibog, manjka jim sredstev. Se danes so brez telovadnice, telovaditi morajo kot spočetka v majbni sobi, ki jo prepušča njen lastnik (g. Kuhar) brezplačno. Brez lastne telovadnice društvu ni obstanka, zato se je sklenilo, da jo sezida. Kupili so stavbišče od g. Jos. Kuralta na najlepšem prostoru ob državni cesti, kjer je bila telovadba ob sokolskem zletu 1907. Stal je 1950 K, veliko svoto a treba jo je bilo zrtvovati, ker drugega prostora ni bilo na razpolago in se je bilo bati, da ta lepi prostor ne pade v roke nenasitnim Tirolcem, ki so itak že lastniki vsega boljšega sveta v Domžalah. Z nakupom stavbišča so pa izčrpana denarna sredstva domžalskega Sokola in če hoče društvo nadaljevati svoj plemeniti namen, treba mu je takaj izdatno prisločiti na pomoč z izdatnimi sredstvi. Spomladi se mora pričeti z gradnjo telovadnice, brez katere mora društvo prenehati, kar bi bilo za slovensko stvar v Domžalah gotovo usodnega pomena. Res je, da je naš narodni davek izredno velik, vendar če pomislimo, da Domžal pod nobenim pogojem ne smemo pustiti grabežljivemu Nemcu, moramo domžalskega Sokola gmotno podpreti. Zato se obračamo do Slovencev in Slovenk širom slovenske domovine, naj prispevajo za zgradbo telovadnice domžalskega Sokola. Ko bo stal Sokolski dom v Domžalah, napači za ondote Slovence nova doba. Darovi se pošiljajo na domžalskega Sokola. Lep zgled naredne požrtvovalnosti je dal Josko Zarnik, vinotrtec na Krtini. Poleg tega, da je ustanovnik domžalskega Sokola, naklonil mu je božični dar 60 K. vrli ljubljanski „zaplotniki“ so mu pa naklonili 50 K. Opravičeno se nadejamo, da ta dva zgleda narodne požrtvovalnosti najdeti obilno posnemalcev.

Na Jesenicah se je vršil dne 24. t. m. komisijiski ogled radi zidave nove osemrazrednice. Veliko učenost je prodajal mali Pongratz, ki je trdil, da bi bilo nevarno, če bi hodili skupno v šolo deklice in dečki v višje razrede, n. pr. v sedmega ali osmega. — De b' te šment! Kako že pravi nek nemški pregovor: Kakršen je človek sam, tako misli o drugih...

S Koroške Bele nam pišejo: Radovedni smo, zakaj se ne razpiše in odda nadučiteljsko mesto pri nas. Preteklo je že več kakor polleta, kar je pokojni naš nadučitelj Ayser umrl, a se sedaj ni razpisano to mesto. Ali za viteza Kalteneggerja ne velja več predpisana postava. Poslanci, kje stali?

V Ratečah na Gorenjskem si je napravil ondotni župan g. Jalen parno žago (Vollgatter) tik postaje Rateče-Belapeč.

Volitev v zdravstveno okrožje Trsta. Izvoljen je načelnikom g. Martin Vodnik, posestnik na Trati, njegovim namestnikom pa g. Josip Brajec, župnik istotam.

Dvojezični slovensko-nemški občinski pečat imata občini: Spodnja Šiška in Velika vas pri Kamniku, občina Bled pa ima čelo nemško-slovenski pečat. S samonemškim pečatom izjiva slovensko prebivalstvo županstvo v Trzinu.

Prostovoljno gasilno društvo v Ljubnem priredi v nedeljo po svečnici, to je dne 7. svečana 1909 v prostorih gostilne g. Antona Pezdica na Posavcu predpustno veselico z različnim sporedom, kakor korianoli, šaljiva pošta, licitacija i. t. d., prosta zabava in ples. Začetek ob 3. uri popoldne. Vstopnina 50 vinarjev. Dama proste.

V Bohinjski Bistrici se snuje telovadno društvo „Sokol“ Dosedaj se je že priglasilo okoli 60 članov.

Pratop pri plesu. V Ajdovčevi krčmi v Predvoru so se fantje pri plesni veselici stopili. Zlasti sta se spopadla Jožef Krč, drvarja sin iz Predoselj in Janez Likar ter se obdelavala z noži. Medtem, ko je bil prvi le lahko poškodovan, je urezal Krč Likarja v levo roko in mu prizadejal težko okvaro. Obsojen je bil na 4 mesece ječe.

Shod zaupnikov narodno-napredne stranke v Ljubljani. V torek se je vršil ob številni udeležbi kakih 320 mož shod narodno-napredne stranke. Udeležba z dežele je bila velika, minimalna pa iz Ljubljane. Navzoči so bili vsi strankini poslanci razen Gangla in obolelega dr. Novaka. Načelnik Hribar je v pozdravnem govoru omenil, da je večina učiteljstva izjavila, da vstraja v stranki vkljub sklepom učiteljskega shoda. Dr. Tavčar je poročal o začasnem pomirjenju med napredno in klerikalno stranko, ki je nastalo po 20. septembru. Dogovor je bil le glede deželnozborskih dopolnilnih volitev, med časopisjem pa je veljala neka tih konvencija. Za deželni zbor so klerikalci dali zagotovilo, da je Schwarzov odstop zagotovljen. Odslej ni več priporočati, da se kak mandat prepusti klerikalcem brez boja. Dr. Žerjav je izjavil, da je položaj za narodno-napredno stranko ugoden vkljub temu, da so klerikalci prišli do vlade in sedaj izvajajo krščansko načelo: „liberalcem knof, klerikalcem groš“. Ugoden je, ker je stranka zdaj nujno opozicijska, kar uničuje korupcijo. Stranka mora biti odslej najradikalnejše krilo naroda. V tej zavesti se ji radi pridružijo mlajši naprednjaki, ki so doslej stali na strani. Ni nečastno, če stopijo na stran premaganih, ki jih hočejo zopet peljati do zmage. Predlaga resolucijo, ki se izreka za najradikalnejši odpor proti vladi in Nemcem in odklanja kompromise s klerikalci, ki so izza 20. septembra izrabljali položaj za sebične svrhe in v vseh vprašanjih (kranjska šparkasa, bojkot i. t. d.) igrali hinavsko vlogo. Resolucija se je soglasno sprejela. Dr. Triller je poročal o deželnem zboru. Zborovalci so zahtevali jasnosti glede garancij o odstopu Schwarza, na kar je dr. Tavčar ponovil, da je dobil od klerikalne strani zagotovilo o odstopu. Govorili so Rudež, dr. Žerjav in Lenče. Prvi je izrekel grajo, da se je klerikalcem toliko verjelo. Hribar je poročal o organizacijskem delu vodstva, osobito na združnem polju, dalje glede političnih društev in obrtniške organizacije. O poročilu se je vnela živahna debata, v kateri sta dr. Švigelj in Ribnikar grajala opustitve, ki jih je zagrešilo vodstvo. Govorili so dalje: Meden iz Cirknice in dr. Pegan iz Idrije, ki je priporočal, naj se ne zanemari lokalnih naprednih interesov izven Ljubljane. Odgovarjala sta dr. Tavčar in Hribar, na kar so se sprejeli predlogi, da se za vse okraje osnujejo politične organizacije, da se pobira davek za stranko in nastavi stalen tajnik in da se povsod skličejo shodi. Končno so se izvršile volitve v odbor zaupnih mož, ki ima izbrati potem strankino vodstvo. Izvoljeni so zaupniki raznih stanov in okrajev. Nato se je shod zaključil. Shod zaupnikov je napravil ugoden utis. Nasprotja med „mladimi“ in „starimi“ so se sicer jasno pokazala, a znajo le koristiti, ker nečuveni pritisk vlade in klerikalcev sili k slogi in disciplini. Shodu naj sledi plodno delo.

Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Radovljici priredi v nedeljo, dne 7. svečana ob 6. uri zvečer v salonu g. Kunstelja gledališko predstavo: 1. „Kaznovani škrteljček“. 2. Občni zbor ženske podružnice v posebnih prostorih g. Kunstelja. 3. Ples. Vstopnina: Sedeži od I.—IV. vrste 1 K, ostali 60 vin., otroci 20 vin. Posebnih vabil se ni pošiljalo, ampak le lepake.

Predpustno veselico priredi „prostovoljno gasilno društvo Koroška Bela“ v gostilniških prostorih gospe M. Čop (pri Jurčku) dne 7. svečana t. l.

Družba sv. Cirila in Metoda je prejela za rabljene poštne znamke 80 K. Vrednost nekaterih znamk bi bila prav znatna, ako bi ne bili nabiralci odstrigli zobčastih robov. Iz Radovljice je prejela družba večje število znamk v posameznih ovitkih lepo sortiranih in ohranjenih. S takimi znamkami se družbi resnično gmotno koristi. Na delo, prosimo!

Nesreča na železnici pri Jesenicah. Brzovlak je povozil na Hrušici železničarja Franceta Kleindiensta. Bil je takoj mrtev.

Odlikovanje. Gosp. Jan. Strgar, čebelar in trgovec s čebelami iz Bitenji pri Bohinjski Bistrici, je na mednarodni čebelarski razstavi, katere je bila v zvezi s 58. potovalnim zborovanjem avstrijskih, ogrskih in nemških čebelarjev v Dunajskem Novem mestu, odlikovan za razstavišne čebele itd. z veliko srebrno ogrsko državno kolajno, srebrno kolajno čebelarke zveze ter enim častnim darilom. Gosp. Anton Strgar, čebelar, brat gorenjega, iz Bitenji pri Boh. Bistrici, je pa bil odlikovan s srebrno kolajno badenskega deželnega čebelarkega društva ter srebrno kolajno nemške čebelarke zveze z diplomom.

Cela vas z občinskim predstojnikom vred odšla v Ameriko. Rumunska vasica Simotelnik je doživela to redkost, da so vsi prebivalci sela z županom vred odšli v Ameriko. Občina je kupila veliko domeno, da se parcelira, zato bi morali vsak vsčan prispevati 1000 kron. Ker pa niso zmogli tako velike svote, so se vsi odločili, da gredo z županom vred v Ameriko.

Žrtov male loterije. Pri trdki Körtling v Leopoldovem okraju na Dunaju je takom več let ponesveril knjigovodja Oskar Gopold 63 000 K. Vse je zaigral v mali loteriji. Neka „vedeževalka“ mu je prorokovala, da ga mala loterija oreši. To ga

je tako pretreslo, da je najprej zaigral neko malo dedščino, potem je pa postal defraudant.

Pogumen zdravnik. Predsednik francoske republike je podelil viteški križ častne legije 25letnemu zdravniku pariske javne bolnišnice dr. Bazyju, ki je izgubil eno oko, ker ni hotel prenehati z neko nevarno operacijo, dasi mu je nekaj gnoja brizgnilo v oko.

Zverina v človeški podobi. V Paviji je 25letni Stefanini ubil svojo mater in 24letno sestro ter ranil dve mlajši sestri.

Štiri pregovori o ženski. Neki izobraženi prebivalec Indije je napisal za list „East and West“ članek o vzgoji indijskega ženstva v višjih krogih in v članku je tudi objavil veliko število indijskih pregovorov, da čitatelji spoznajo žensko vprašanje v Indiji od obeh strani. Navajamo tu samo štiri zelo značilne pregovore: 1.) Dobra mati je več vredna nego sto učiteljev. 2.) Ubogljiva žena zapoveduje svojemu soprogu. 3.) Ženska, voda in ogenj najdejo vstop povsod, ne da bi bili za to naprošeni. 4.) Prej odženeš hudega psa od kosti, nego odvrneš žensko od njenega sklepa.

Vojak morilec. Vojak Mihail Podlesnik, službujoč pri lovskega bataljonu v Kanalu, je šel za božične praznike domov v Lendorf pri Mariboru. V družbi nekega Franceta Kati je prišel v neko gostilno. Čez malo časa sta se sprla. V besnosti je vojak Podlesnik zabodel Franceta Kati z bajonetom, vsled česar je Kati ostal na licu mesta mrtev. Vojak morilec je zbežal in se skriva po gozdih.

Volkovi požrli otroke. Pri Gravini ob vzhodu Etne v Siciliji so volkovi napadli sedemletnega sinčka kmeta Marona ter ga strahovito razmesarili. Od celega trupla je ostalo na mestu le še nekaj kosti.

Važen odlok glede praznovanja 1. maja. Delavci neke tovarne pohištva so dne 1. maja izostali od dela, dasi je podjetje odklonilo zahtevo po prostem 1. majniku. Podjetje je nato tožilo delavce na odškodnino, a je v prvi instanci izgubilo tožbo. Pri vzklicnem sodišču je povdarjel zastopnik podjetja, da je že v bivstvu delavske pogodbe, da delavci ne smejo izostati od dela kar tebi nič meni nič. Če delavec, predno ni odstopa od pogodbe, izostane, je pogodbo prekršil in je kriv. Pri trirurnem posvetovanju je sodišče ugodilo pritožbi podjetja in obsodilo delavce, da morajo vsled po svojevoljnem praznovanju 1. majnika tvežki nastalo škodo povrniti.

Čudovito dete. Španski zdravnik dr. Osorio ima triletno hčerko Pilo, ki ima nenavadni muzikalični talent. Kot 9 mesečni otrok je zaigrala na glasovir narodno pesem, ki jo je ušla peti služkinjo, danes pa že igra Haydna, Mendelsohna, Mozarta in Beethovena. Pravcata rasa.

Boj z dvema tatovoma v Londonu. Londonska policija je izvedela, da se nahajata v mestu v neki krčmi dva nevarna žepna tatova. Šlo so jih lovit. Ko sta tatova zavohala redarje, sta stekla pred njimi, skočila na bližnji tramvaj ter ga poglala v tek. Redarji so streljali, tatova tudi. Dva redarja sta bila ubita, en tat je ušel, drugi je bil ranjen ter je prišel tako v roke pravici.

10.000 otrok pomečkanih v spanju. Zgodilo se je to na Angleškem tekom starih let. Vzrok te strašne moritve je večinoma alkohol, pa tudi grda navada mater, da jemlje dojenca iz komodnosti k sebi v posteljo, da jim ni treba vstajati ponoči. Kako lahko miselno se trati z otroškim življenjem in kako neopravičene so tožbe, da se zmanjšuje število porodov, dokler življenje otrok najde pri starih tako malo vrednosti in varstva!

Zahvala.

Zupanstvo mestne občine Kranj izreka p. n. Kreditnemu društvu v Kranju najiskrnejšo zahvalo za darovanih 50 kron, katere je blagovolilo nakloniti tukajšnjemu ubožnemu zakladu.

Valjični mlin v Kranju

oddaja mesto

52 — 1

pisarniškega sluge

s plačo 60 kron na mesec.

Otvoritev gostilne.

Podpisani p. n. slavnemu občinstvu najuljudneje naznanjam, da sem **otvoril**

dne 3. svečana t. l. gostilno „pri Zvezdi“ v Kranju št. 37

kjer bodem točil pristna domača vina in bora p. n. cenjenim gostom postregel z okusnimi mrzlimi in gorkimi jedili. 50 3—1

Sprejemajo se gospodje na hrano.

Cene zmjerne. Postrežba solidna.

Za mnogobrojen obisk se najudaneje priporoča **gostilničar.**

Za natančen naslov

sedanjega bivališča gosp. **Josipa Olive**, železničnega kontrolorja na Hrušici št. 57 na Gorenjskem se prosi.

Stroški do zneska 3 kron se poravnajo.

Naznanila pod „V. R. 74405“ na anončno ekspedicijo **M. Dukes nasl., Dunaj I., Wollzeile 9.**

49 —

Slovenci, kupujte vžigalice v korist družbi sv. Cirila in Metoda!

Domača plesna veselica

se vrši

v nedeljo, dne 7. februarja v gostilni **Graiser** na Primskovem pri Kranju.

Začetek ob 3. popoldne.

Svira godba na lok. 53 — 1

Naznanilo o otvoritvi

novе

vinske trgovine na drobno in debelo

ki jo je otvorilo

51 2—1

Vipavsko kmetijsko društvo

r. z. z. o. z.

v hiši gosp. **Roossa** v Kranju.

Točilo se bode pristna Vipavska vina iz društvenih kleti in sicer:

namizno vino belo	liter à 48 v
„ „ „ I.	„ 56 „
Rizling bel	„ 72 „
Burgundec	„ 80 „
Dolenjski cviček	„ 80 „

Iz zaloge na debelo po dogovoru in najnižjih cenah.

Za najobilnejši obisk se uljudno priporoča

Za Vipavsko kmetijsko društvo

Jos. Božič, poslovodja.

Mestna hranilnica v Kranju

Splošni rezervni zaklad

185.000 kron

Posebni rezervni zaklad

3.300 kron. 42 26—3

Koncem leta 1907: Stanje hranilnih vlog 4.497.000 kron, posojil na zemljišča 2.725.000 kron ter posojil občinam 183.000 kron.

Ta najstarejši denarni zavod v Kranju uraduje na rotovžu vsak delavnik od 8. do 12. ure popoldne, ob smanjih in tržnih dneh pa tudi od 2. do 4. ure popoldne.

obrestuje hranilne vloge po

4%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle vložne obresti pripisuje h kapitalu vsakega pol leta — to je dne 30. junija in dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglasati radi tega pri hranilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso svoje davčno močjo. — Da so hranilne vloge res varne, priča zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev.

Hranilnica posoja na zemljišča po 5% na leto in na amortizacijo v 36 letih, tako da na primer dolžnik v teku 36 let popolnoma poplača posojilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsakega pol leta po 3 krone.

Samogovori

se imenuje najnovejša, pravkar izšla
knjiga 46 5-2

Otona Župančiča.

Dobi se v vseh boljših knjigarnah
broširana za 3 K, vezana za 4 K.

Komur je dolg čas, naj si kupi

harmoniko

in imel bo sabavo. Pri meni se dobe taiste vsake vrste
ročnega in tovarniškega dela, stare in nove. Pokvarjene
harmonike tudi popravljam.

Dobi se pri meni tudi

37 3-3

lepo stanovanje

s tremi sobami, ahrambo, kletjo, drvarnico in
svetlo kuhinjo.

Pavel Bizjak v Kranju št. 102.

Mastin

doktorja pl. Trnkóczyja krmilno varstveno sred-
stvo se dobiva pristno pri trgovcih le pod
imenom **Mastin**. Previdni kmetovalec ga pri-
meša krmi vsaki domači živali. Najvišje medalje
na razstavah in tisoči zahvalnih pism pričajo
o velikih uspehih, ki se dosežejo z mastinom.

Tovarniška zaloga: 26 12-5

Lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Svoji k svojim!

Prodaj več tisoč komadov

strešne opeke

iz samega portland cementa zase izdelanega. Spre-
jemam naročila za vse vrste **betonskih iz-**
delkov n. pr. stopnice, bangarje, korita za živino
in za vodnjake, okvirje za nagrobne krste i. t. d.
Izdelujem tudi žične ograje s cementnimi stojali
ali verejami. 9 14

Ivan Waland, posestnik

Hlebce pri Lescah, Gorenjsko.

Večkrat premirano!

Glinaste peči 16 52-40

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi
kipe, vaze in druge glinaste izdelke v
vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Drelse

prva in največja tovarna peči in
glinastih izdelkov v Ljubljani.

Loterijska srečka dne 30. januarja t. l.
Trst 77 5 7 85 6

Od c. kr. nameštstva oblastveno
dovoljeni urad za revizijo in reklama-
cijo tovarnih listin vseh vrst in pisarna
za poizvedbo tarifov

L. Jandl
Trst

prevzame brezplačno revizijo vseh to-
vornih listin proti 30% deležu najdenih
diferenc.

Doposljite nam torej takoj franko
vaše tovarne listine letošnjega leta in v
treh dneh dobite poročilo o rezultatu
revizije. 14 52-12

Zlate svetlinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najboljše kosmetično
zobočistilno
sredstvo

Seydlin
Jzdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

16-102
Dobi se
v
lekarni
v
Kranju

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 10 52-5

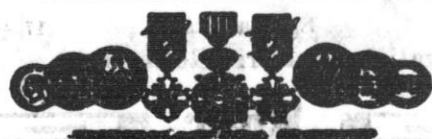
Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastoj.

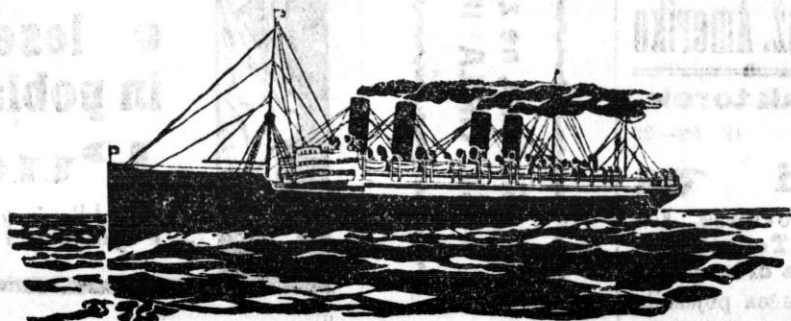

Zobotehnični atelje
Oton Seydl

v Roosovi hiši nad prodajalno
v Kranju.

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranila korenino, z ali
brez nebrne plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, dalje
VRAYNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJ-
NOVEJŠIH METODAH. 22-86

Sprejemne ure vsako nedeljo in ponedeljek
od 8. ure dopoldne do 5. ure popoldne.

ali Buks—Pariz—Havre (via Southampton). Garantira se potnikom, da so gotovo ukrcani na parobrod,
dva parobroda odhajata vsaki teden. :: Vožnja pa morju 5 1/2 do 6 dni. Natančnejša pojasnila in
vozne, plovne rede daje rada volje in zastoj 30 8-4

Agentura „Amerikan-Line“ = Buchs (Rheintal).

Generalni zastopniki Im Obersteg & Co.

„Amerikanska
Linija“

priporoča potnikom v Ameriko
najhitrejšo, varno in ceno vožnjo
preko Buks—Pariz—Cherbourg

Anton Adamič, Kranj, Glavni trg

galanterijska, norimberška in modna trgovina

priporoča

4 13-6

svoje veliko zalogo ravno došlih primernih daril, kakor parne stroje, motorje, lokomotive,
parne železnice, parnike, avtomobile, železnice na pero, plavalne čolne, mehanične
in magnetične podobe, najnovejše godbene volke, gugalnice, razne družabne igre, halma,
croquete, šah, domine, tombole tivoli i. t. d.

Velika izbira punčk tudi z godbo. :: Najfinejše drsalke „Eisblume“.

Nadalje krasne albume za slike in razglednike, spominske knjige, denarnice,
vaze, papirne kasete, kadilne garniture, garniture za svalčice, lasne garniture i. t. d.

Na drobno in debelo!

Na drobno in debelo!

Kranjci k Krajncu!

Velezaloga.

GAJ

Pecco, Pecco orang,
Ceylon, Assam, Java,
Ceylon Souhong, Man-
darin, i. t. d. ::

Fino pecivo za čaj:

Amor in druge vrste.

Zdravko Krajnc, Kranj

20/IX
1908

2313-10

SVOJI K SVOJIM!

Električna gonilna sila.

Tovarna oljnatih barv, laka in firneža

Brata Eberl

črkoslikarja, lakirarja, stavbena
in pohištvena plenkarja

Ljubljana, Miklošičeve ulice 6,
nasproti hot. „Union“

Ustanovljeno 1842. Telefon 154.

52-28

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik
LJUBLJANA,
Slomškove ulice št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo.
Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru,
obmojne omrežje, vešna vrata, balkoni, verande,
stolpne križe, štedilnike i. t. d.

Specijaliteta: 17-53
valjični zastori (Rollbalken).

Kdor

hoče sebe ali svoje otroke oprostiti

ka šlja

hripavosti, katara, zastisenja ustnega katara,
krčevitega in oslovskega kašlja, naj kupi
zdravilne prozkušene in priporočene

Kaiserjeve prsne karamele

s 3 smrekami. 18 24-14

5500 notarsko overenih izpričeval.

Zavoj po 20 in 40 vin. — Doza za 80 vin.

Dobiva se v: Lekarni v Trzinu

V Newyork

Canada

Juž. Ameriko

Odhod iz Ljubljane vsak torek.

Pozor!! 12 52-26

Samo 6 dni

vozi francoski brzoparniki La Provence, La
Savole, La Lorraine in La Touraine iz
Havre v Newyork. — Najkrajša črta.

Veljavne vozne listke in brezplačna pojasnila
daje konc. potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana

Dunajska c. 18, nasproti znane gostilne „pri Figovcu“.

Svoji k svojim! 20 52-47

Staroznana narodna tvrška:

Anton Iv. Pečenko

GORICA :: ulica Jos. Verdi 26

postreže posteno in točno s pristnimi belimi
in črnimi vini iz lastnih in drugih priznanih
vinogradov po ceni 30—50 vin. liter; potem
s pilsenskim pivom „prazdroj“ iz sloveče češke
„Meščanske pivovarne“, in izbornim protivin-
skim pivom iz pivovarne kneza Schwarzenberga
v Protivinu na Češkem, in sicer v sodčkih in
steklenicah; z domačim pristnim tropinovecem
I. vrste, lastnega pridelka v steklenicah.

Vino dostavlja na dom in razpošilja po že-
leznici na vse kraje avstrijsko-ogrske države v sodih
od 56 lit. naprej franco goriška postaja.

Na zahtevo pošilja tudi vzorce.

Brata HLAVKA

izdelovatelj kirurg. instrumentov
ateljé za ortop. aparate in bandaže

Ljubljana, Prešernove ul. 5

priporočata

svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško po-
strežbo, bižuterij, irigatorjev, aparatov za mrzle in iha-
lacije s paro, sterilizirane obveze in bandaže, kakor tudi
nogavice za krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke
in aparate za samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumi-
jevih stvari in gumijevih posteljnih podložk. — Vse ban-
daže se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po od-
3 52-46 rednih p. n. gg. zdravnikov.

Zunanja naročila se izvršujejo točno,
hitro in diskretno.

Galvanizni poniklovani zavod s obratom na motor.
Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Nova zaloga vina!

Podpisani naznanjam, da sem otvoril

v svoji lastni hiši števil. 10

v Kranju

Kokriško predmestje

zalogo istrskega, vina belega
in rdečega, lastnega pridelka.

Liter stane 32 vinarjev na debelo od
56 litrov naprej.

Kdor mi more dokazati, da nimam pristnega, na-
ravnega vina, se zavežem, dotičniku plačati 4000 K.

S spoštovanjem

FRAN ZOHIL

veleposestnik vinogradov
v Žminju (Istra).

28 15-6

Franco Omerca v Kranju prodaja
dobro in po ceni železno in spe-
cierijsko blago, vilite kotie Maria
Zeli, orodje za obrt, gospodinjstvo
in kmetijstvo, fino olje, verona
riž, praženo kavo, barve oljate
in suhe.

41 18

Zobozdravniški
obotehniški :: atelje

dr. Edvard Globočnik

v Kranju

1 52-22

Je od 16. septembra 1908 slav. občinstvu

na razpolago

vsaki dan in
tudi v nedeljo.

Slovencl, ne zabite družbe
SV. CIRILA IN METODA!

— Zaloga vsakovrstnega —
• lesenega, železnega •
in poblazinjenega pohištva
Puc & Comp.
v Ljubljani, v Kolizeju, na Marije Terezije cesti št. 11

5 52-80

Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus

urar v Kranju

poleg lekarne.

Ustanovljeno leta 1885.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine ter
optičnih predmetov. Popravila točno in ceno. Najnižje cene.

Priznana izborna blago.

== Najcenejši nakup pri sv. Cirilu in Metodu! ==

Nova narodna trgovina pri sv. Cirilu in Metodu

na debelo in drobno

ŠTIGLIC & ŠMIT

v Radovljici, na Glavnem trgu (zraven cerkve) :: Podružnica v Predtrgu.

Priporočata svojo veliko zalogo raznovrstnega specierijskega blaga, kakor: riž,
vedno svežo kavo, najboljšo moko iz Majdičevega mlina, zelo fini ruski čaj in
rum, različne barve, razne vrste žganja, kakor: slivovko, tropinovec, Flo-
rian, Triglav ter pravo Ciril Metodovo in Zvezdno kavino primes.
Dalje imava v zalogi različno železnino za kovače, ključavničarje, kleparje i. t. d.

Kupovala bova proti gotovini ali v zamenjavo z blagom vse vrste deželnih
pridelkov, kakor: orehe, fižol, oves, suhe gobe i. t. d. vedno po najvišjih
dnevniških cenah. — Ker kupujeva izključno le od prvih in največjih tvrdk, sva v
prijetnem položaju naše cenj. odjemalce z le preizkušenim dobrim blagom najceneje
postreči. — Blagovolite se prepričati!

Za mnogobrojni obisk se priporočava z odličnim spoštovanjem

6 52-11

Štiglic & Šmit.

== Najcenejši nakup pri sv. Cirilu in Metodu! ==